

ОРГАНІЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ЯК ОСНОВА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

М.Ф. Плотнікова, к. е. н., доцент
Житомирський національний агроекологічний університет
marianma@mail.ru

Унікальні природно-кліматичні умови України, її людський та екологічний потенціал надають величезні можливості щодо продукування екологічно чистої продукції, підвищення рівня та якості життя населення, зростання добробуту на всіх території. Водночас сучасні тенденції соціально-економічного розвитку характеризуються зниженням інноваційно-інвестиційної активності сільських населених пунктів та суміжних секторів економіки, фізичним та моральним старінням інфраструктури, втратою ресурсного та людського потенціалу.

Україна має торговельні відносини із 150 країнами світу, що сприяє поліпшенню економічного розвитку та укладанню договорів для пошуку нових ринків збуту вітчизняної продукції. З 1 червня 2012 р. набула чинності Угода про зону вільної торгівлі України з країнами Європейської асоціації вільної торгівлі, до якої входять Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія та Швейцарія, а 20 вересня 2012 р. вступила в дію Угода про зону вільної торгівлі в межах Співдружності Незалежних Держав для України, Росії та Білорусі. Частка України в світовозхму експорті всіх товарів (включаючи промисловість, АПК та інші галузі) оцінюється Світовою організацією торгівлі на рівні 0,34 %, в імпорті – 0,39 %. Близько 20-24 % українського експорту становлять продукти агропромислового комплексу України [1, с. 8]. Причому позитивне зовнішньоекономічне сальдо спостерігається переважно за позиціями в рослинництві, зокрема продажем зернових, тоді як в тваринництві зберігається стійка тенденція до мінусового сальдо. Останнє підкріплюється трендом виробництва валової продукції сільського господарства [2, с. 5].

Оптимізація і гармонізація відносин людини з навколишнім світом дозволяє знизити енергетичні, виробничі та господарські витрати на одиницю отриманої продукції та послуг. Як відомо, природна екосистема, як аналог гармонійного розвитку спільноти у Всесвіті, практично не потребує зовнішнього енергозабезпечення з боку людини. Яскравим підтвердженням тому є ліс, який на основі законів саморегулювання забезпечує рослини, тварин та людину всіма необхідними для життя умовами. Так, якщо на ділянці лісу зростає лише два кедрі у стадії плодоношення, родина з трьох осіб, що не займається землеробством, не буде знати голоду, а харчуватиметься високоякісним продуктом з кедрового горіха, що містить всі необхідні поживні речовини та мінерали, широко використовується в лікувальних, оздоровчих та харчових цілях, придатний для споживання вагітними жінками та немовлятами.

Характерною особливістю аграрного виробництва України є високий ступінь залежності від природно-кліматичних умов, проте обсяг інвестицій в неповній мірі відповідає потребам виробництва внаслідок браку власних коштів та низького рівня інвестиційної привабливості залучення зовнішнього капіталу інвесторів. Виходом з цієї ситуації може стати іноземне інвестування сільського господарства за умови мінімізації ризиків іноземних інвесторів.

Активізація інвестиційної діяльності в сільському господарстві має бути забезпечена за рахунок стимуляції еквівалентності міжгалузевих обмінів та оновлення основного капіталу поряд з

нарошуванням обсягів вкладень в галузь. Сьогодні аграрний сектор виробництва органічної продукції гостро потребує фінансових ресурсів на інноваційні цілі, але в силу своєї ресурсовитратності не завжди в змозі зацікавити потенційних інвесторів. У зв'язку з цим пріоритетними завданнями щодо стійкого сільського розвитку є встановлення механізму модуляції фінансової допомоги через перерозподіл частини бюджетів територіальних громад, сприяння осіlosti сільського населення та стабільності фермерських господарств, громадської підтримки діяльності молодих фермерів, створення у сільському господарстві додаткових робочих місць через організацію та сприяння роботі кооперативів, перехід на органічне виробництво, біологічне землеробство, безвідходні технології, заліснення ярів, засадження лісозахисних смуг, збереження різноманітності рослинного і тваринного світу, охорону природних заповідних місць, активізацію інформаційно-роз'яснювальної роботи щодо створення умов для розвитку органічного виробництва й розвитку ринку інноваційної продукції, зокрема органічної.

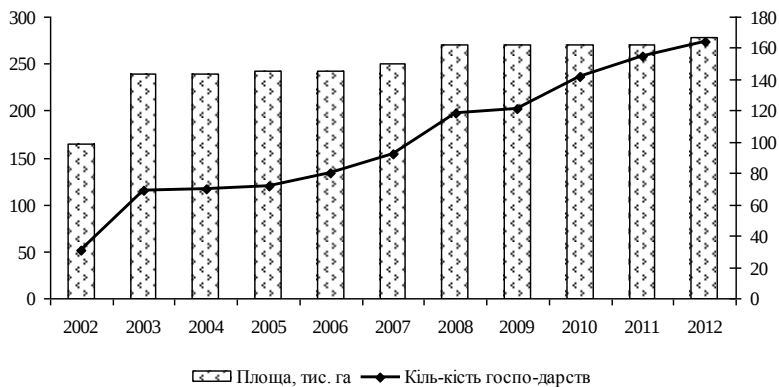

Рис. Площа органічних сільськогосподарських угідь та кількість органічних господарств в Україні

Джерело: сформовано за даними [3, с. 21].

Україна має значний потенціал для виробництва органічної сільськогосподарської продукції, її експорту та споживання на внутрішньому ринку. Площа сертифікованих сільськогосподарських угідь, задіяних під вирощування органічної продукції, в Україні нині становить більше чверті мільйона гектарів, а наша держава займає

двадцять перше місце серед світових країн-лідерів органічного руху. При цьому Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур.

Вирощена в Україні продукція вивозиться переважно в країни Євросоюзу (Італію, Німеччину, Нідерланди, Швейцарію, Францію), до Північної Америки (США і Канади), Росії, Ізраїлю та Японії. Експортується близько 80-90% виробленої органічної продукції. Це, в основному, зернові, бобові та олійні культури. Решта продукції реалізовується на внутрішньому ринку переважно як звичайна — частка її з позначкою «органічний продукт» становить лише 5-10%. Головними каналами збуту органічної продукції в Україні є спеціалізовані магазини та Інтернет-маркети. Пропозиція її в супермаркетах, звичайних магазинах та на ринках поки що обмежена. На внутрішньому ринку присутні такі категорії органічної продукції, як зерно, крупи, пластівці, джеми, сиропи, соки, сухофрукти, свинина, молоко, мед та олія.

Серед продукції імпорту переважають дитяча їжа, спеції, фрукти, овочі, макаронні вироби, шоколад, вина та інші продукти. В Україні формуються об'єктивні умови для нарощування попиту на органічну продукцію. Насамперед, це зростання кількості споживачів, готових платити цінову надбавку за високоякісну, корисну й безпечну продовольчу продукцію. Найбільший попит спостерігається на м'ясу та молочну продукцію, а також свіжі овочі та фрукти. Потенційними споживачами органічної продукції є близько 5% населення великих та в межах 1-2% населення середніх міст країни.

Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація (СОК) – основа мобілізації сільських громад для вирішення спільних економічних та соціальних проблем. На основі СОК реалізується функція економічної самоорганізації та об'єднання сільських родин, створюються механізми захисту інтересів кооперативу та громади села (на відміну від комерційних структур, де переслідують переважно інтереси обмеженої кількості засновників). Запорукою успіху територіальної громади є самоорганізованість та самодостатність у використанні ресурсів, диверсифікація й збереження засобів до існування та розвитку, біодиверсифікація, раціональне та безпечне використання земельних ресурсів, використання високоефективних відновлювальних джерел енергії. Задоволення існуючих потреб села досягається через забезпечення інтересів майбутніх поколінь, зростання самозайнятості та самодостатності завдяки впровадженню інновацій й сприяння системам ініціативного впровадження програм індивідуального та

територіального, де центральною є особистість, людина (сільський житель, його потреби у центрі впливу). До таких видів діяльності переважно відносять, розвиток сільського зеленого туризму, народні промисли, створення нових й розвиток існуючих робочих місць через диверсифікацію та активніше залучення жінок і молоді.

Таким чином, виробництво органічної продукції є перспективним напрямом сучасного землеробства та тваринництва, запорукою зростання доходів власників ОСГ та всіх жителів сільських територій, а також умовою формування продовольчої безпеки, забезпечення зростання рівня та якості життя населення країни.

Література

1. Моніторинг зовнішньоторговельного обігу продукції АПК за УКТ ЗЕД 1 – 24 станом на 01.01. 2013 року в цифрах, графіках, діаграмах/ І. М. Демчак, В. О. Завалевська, О. О. Митченко та ін. – К.: НДІ «Укراгропромпродуктивність», 2013. – 168 с.
2. Валова продукція сільського господарства України (у постійних цінах 2010 р.) за 2013 рік. Статистичний бюлетень. Попередні дані. Державна служба статистики України. – К., 2014. – 21 с.
3. Панорама аграрного сектора України 2012. Міністерство аграрної політики та продовольства України. – К., 2013. – 104 с.